

Nazewnictwo w miastach województwa podkarpackiego – analiza porównawcza

Wstęp

Przeważająca część polskich miast, w tym również ulokowanych na obszarze województwa podkarpackiego, rozwijała się w sposób ewolucyjny. Często organizmy miejskie tworzyły się niezależnie od nadawanego prawa lokacyjnego, a ich zaczątkiem były podgrodzia o charakterze handlowym oraz targi, najpierw niestałe, z czasem przekształcające się w osady stałe z osiadłą ludnością [Handke 1992: 22]. Bazujące na badaniach historyków, nazwy miejskie pojawiły się ze znacznym opóźnieniem w stosunku do uzyskiwania przez miasta praw lokacyjnych. Na przykład w Warszawie pierwsze zapisy nazw ulic pochodzą z początku XV w., dla przypomnienia można wspomnieć, iż lokacja Warszawy miała miejsce w XIII w. Nazwy ulic w Krakowie pojawiają się w dokumentach z XIV wieku (lokacja miasta to XIII w.), w Poznaniu w wieku XIV (lokacja miasta – XIII w.), w Lublinie – w XVI w. (lokacja to wiek XIV), w Sieradzu – w XV wieku (lokacja XII w.) [Handke 1992: 22]. Dane wskazują na sukcesywny wzrost liczb nazw miejskich na przestrzeni wieków. I tak na przykład w Warszawie w XV w. akta zawierały 16 nazw, w XVI w. – 21 nazw, w XVII w. – 60 nazw, w XVIII w. – 339, zaś plan Warszawy z 1958 roku wykazał istnienie 2729 nazw [Handke 1970: 19]. Według danych Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju GUS w 2015 roku w Warszawie odnotowano 5587 nazw. Wynika z tego, że na przestrzeni nieco ponad pół wieku ilość nazw miejskich uległa w Warszawie podwojeniu.

Można stwierdzić, że stosunkowo wczesne pojawienie się w przestrzeni społecznej miasta nazw należy przypisać naturalnej potrzebie wyróżnienia i naznaczenia elementów rzeczywistości, wspartej dodatkowo, wędrówką nazewniczych archetypów, poczynając od starożytności. Należy również bardzo mocno podkreślić, że w nazewnictwie miejskim nazwa

¹ kotarski@ur.edu.pl

właściwa, czyli ustabilizowane *nomen proprium*, nie jest jedynym znanym i funkcjonującym sposobem oznaczania elementów przestrzeni społecznej. Istnienie w kulturze miast europejskich archetypów nazewniczych dobrze ilustrują dane starożytnego Rzymu i średniowiecznego Paryża, ukazujące związek nazewnictwa z topografią naturalną i stworzoną przez człowieka oraz z organizacją życia społeczności miejskiej [Handke 1992: 22-23].

Zainteresowania problematyką nazewnictwa miejskiego jest domeną wielu nauk. Oznaczaniem miejskiej przestrzeni społecznej zajmują się historycy, etnografowie, antropologowie, językoznawcy, jak i również socjologowie. Badania nad nazewnictwem miejskim w Polsce, zarówno synchroniczne, jak i diachroniczne, mają już długą tradycję i są bardzo zaawansowane. Prawie wszystkie większe miasta i bardzo wiele małych doczekało się swoich monografii nazewniczych [Myszka 2012]. Pierwsze badania rozpoczęli historycy. Językoznawcy dołączyli do nich w latach dwudziestych XX w. Na szerszą skalę podjęto analizę urbonimów po referacie A. Siuduta, wygłoszonym na konferencji w Krakowie w 1959 roku. Od lat sześćdziesiątych dwudziestego stulecia prowadzi się zarówno badania synchroniczne, jak i diachroniczne plateonimów [Myszka 2006: 55]. Jak podkreśla A. Myszka, analizy urbonimów skupiają się jednak nie tylko na sporządzaniu wykazów obecnych i dawnych nazw ulic poszczególnych miast i objaśnianiu ich etymologii. Opisuje się typy semantyczne i słowotwórcze plateonimów, zależność czasową i terytorialną oraz produktywność poszczególnych typów nazw, funkcje nazw własnych, ich zmienność i przyczyny tej zmienności, zależność kształtu językowego nazw od czynników pozajęzykowych. Śledzi się zmiany w nazewnictwie na terenach niejednorodnych językowo, porównuje się typy semantyczne nazw ulic w różnych miastach, obserwuje się tendencje w zakresie zmian nazw ulic i tworzenia nowych nazw. Onomasty zajmują się ponadto zagadnieniami poprawności językowej nazw miejskich, ich fleksji, uwarunkowaniami przemian w tym systemie. Podejmuje się próby poszukiwania pewnych archetypów nazewniczych, analizuje się podobieństwa i różnice pomiędzy nazewnictwem miast Polski i innych krajów, bada się proces kształtowania systemu nazewnictwa miejskiego, funkcjonowanie, właściwości i modyfikacje tegoż systemu [Myszka 2006: 55].

Współczesne analizy nazewnictwa miejskiego skupiają się jednak nie tylko na sporządzaniu wykazów obecnych i dawnych nazw ulic poszczególnych miast i objaśnianiu ich etymologii. Bada się również proces kształtowania systemu nazewnictwa miejskiego, funkcjonowanie tegoż systemu (czynniki go kształtujące, jego właściwości, modyfikacje i zaburzenia). Artykuł ten będzie próbą klasyfikacji i analizy nazw ulic, pięćdziesięciu jeden miast województwa podkarpackiego.

Urbonimy miast województwa podkarpackiego

W strukturze podziału administracyjnego województwa podkarpackiego można wyróżnić pięćdziesiąt jeden miast. Analiza zebranego materiału wykazała, iż w miastach województwa podkarpackiego można wyróżnić 6 104 nazwy miejskie. Najwięcej nazw miejskich odnotowano w Rzeszowie – 862, najmniej zaś w Przecławiu – 16.

Tabela 1. Liczba urbonimów w miastach województwa podkarpackiego

Miasto	Liczba urbonimów	Miasto	Liczba urbonimów
Rzeszów	862	Pilzno	61
Przemyśl	486	Dynów	60
Mielec	341	Lesko	56
Sanok	328	Radomyśl Wielki	55
Tarnobrzeg	271	Jedlicze	50
Jarosław	263	Kołaczyce	50
Dębica	242	Tyczyn	48
Stalowa Wola	237	Zaklików	48
Krosno	201	Ustrzyki Dolne	47
Jasło	197	Pruchnik	43
Lubaczów	153	Rymanów	42
Łańcut	143	Ulanów	42
Nisko	141	Nowa Sarzyna	41
Leżajsk	130	Błażowa	34
Przeworsk	120	Oleszyce	34
Kolbuszowa	117	Kańczuga	33
Głogów Małopolski	116	Brzostek	32
Nowa Dęba	109	Cieszanów	32
Strzyżów	109	Sieniawa	30
Zagórz	100	Iwonicz Zdrój	28
Ropczyce	87	Dukla	27
Sędziszów Małopolski	83	Narol	25
Sokołów Małopolski	79	Baranów Sandomierski	22
Rudnik nad Sanem	75	Boguchwała	21
Brzozów	70	Przeclaw	16
Radymno	67		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju GUS.

Zdecydowana większość nazw miejskich to nazwy ulic. W miastach podkarpackiego jest ich 5 794. Ponadto stosunkowo licznymi kategoriami okazały się place – odnotowano ich 96, ronda – 61 oraz aleje – 48. Podkreślić należy, że spora część nazw miejscowych powtarza się. W ramach analizy materiału odnotowano 2 684 unikatowe urbonimy. Najlichnieszą kategorią spośród nazw miejskich, okazała się nazwa wywodząca się z imienia i nazwiska wieszczki narodowego – Adama Mickiewicza. W miastach województwa podkarpackiego jest 48 urbonimów, w których użyto nazwiska i imienia Adama Mickiewicza. W grupie tej znajduje się 46 ulic, jeden plac oraz jedno osiedle. W czterdziestu sześciu miastach, spośród pięćdziesięciu jeden, odnotowano właśnie tą nazwę. W przypadku Dę-

bicy i Lubaczowa można spotkać oprócz ulicy, również drugą nazwę, w której znajduje się nazwa „Adam Mickiewicz”. W Dębicy jest to plac, w Lubaczowie zaś osiedle. Jedynie w pięciu miastach: Boguchwała, Iwonicz Zdrój, Narol, Pruchnik i Sieniawa nie odnotowano nazwy „Adam Mickiewicz”.

Drugą pod względem częstości występowania okazała się nazwa – Rynek. Podobnie jak w przypadku nazwy Adama Mickiewicza, w dwóch miastach występuje podwójna nazwa Rynek. W Mielcu mamy do czynienia z ulicą Rynek oraz ulicą Nowy Rynek. W Jaśle zaś z ulicą Rynek oraz z nazwą „rynek im. Bartłomieja Stary Rynek”. W ośmiu miastach podkarpackiego nie ma ulicy, placu bądź innego miejsca w miejskiej przestrzeni społecznej nazwanej nazwą „Rynek”. Miastami tymi są: Iwonicz Zdrój, Kolbuszowa, Nisko, Nowa Dęba, Nowa Sarzyna, Tarnobrzeg, Zagórz oraz Zaklików.

Trzecią pod względem liczebności nazwą miejską w podkarpackich miastach jest nazwa wywodząca się od nazwiska Tadeusza Kościuszki. W czterdziestu trzech miastach odnotowano występowanie nazwy „Tadeusza Kościuszki”. Nazwa ta nie występuje w takich miastach jak: Boguchwała, Brzostek, Iwonicz Zdrój, Kołaczyce, Przecław, Rymanów, Ustrzyki Dolne oraz Zagórz.

Tabela 2. Częstość występowania nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego

Nazwa	Częstość	Nazwa	Częstość
Adama Mickiewicza	48	Fryderyka Szopena	31
Rynek	45	Leśna	31
Tadeusza Kościuszki	43	Grunwaldzka	30
Ogrodowa	42	Krótką	29
Zielona	42	Mikołaja Kopernika	28
Polna	40	Kolejowa	26
3 Maja	38	Kwiatowa	26
Słoneczna	37	Sportowa	26
Juliusza Słowackiego	37	Szkolna	26
Marii Konopnickiej	36	Stefana Żeromskiego	26
Armii Krajowej	34	Cicha	25
Jana Pawła II	34	Jana Kochanowskiego	25
Henryka Sienkiewicza	34	Parkowa	25
Józefa Piłsudskiego	32	Jana Kilińskiego	24
Władysława Sikorskiego	32	Jana III Sobieskiego	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju GUS.

W powyższej tabeli zamieszczono trzydzieści najczęściej występujących nazw miejskich w podkarpackich miastach. Oprócz nazw wywodzących się od nazwisk wybitnych Polaków – pisarzy, muzyków, dowódców wojskowych czy też królów, mamy dość liczną grupę abstrakcyjnych nazw takich jak na przykład Zielona, Polna, Słoneczna, Leśna, Kwiatowa czy Parkowa.

W dalszej części artykułu przedstawiona zostanie próba klasyfikacji podkarpackich nazw miejskich. Jak podkreśla Myszka bardzo trudną rzeczą okazało się uporządkowanie zróżnicowanego genetycznie i funkcjonalnie nazewnictwa ulic. Pierwszy podział placeonimów przeprowadził Cz. Rokicki w 1925 roku, który zwrócił uwagę na odrębność nazw urzędowych i – jak to nazwał – ludowych. Na językoznawcze klasyfikacje trzeba było poczekać aż do lat sześćdziesiątych. Wówczas to pojawiły się dwa ważne podziały semantyczno-strukturalne. W 1964 roku Górniewicz przedstawił klasyfikację znaczeniową nazw ulic w płaszczyźnie synchronicznej [Górniewicz 1964], zaś w 1966 roku Buczyński zauważył potrzebę rozróżnienia nazw starych, historycznych, mających motywację terenową i nazw współczesnych, konwencjonalnych [Buczyński 1966]. Przełomowe znaczenie dla nazewnictwa miejskiego miała klasyfikacja opracowana w 1970 roku przez Kwirynę Handke [Handke 1970]. Autorka postawiła sobie za cel stworzyć taki podział, który obejmowałby całość nazewnictwa miejskiego i nadawał się zarówno dla porządkowania materiału historycznego, jak i współczesnego. W związku z tym za naczelną kryterium uznała fakt, czy nazwa ma motywację terenową, czy też nie. Na drugim miejscu postawiła tworzywo genetyczne onimów, stąd podział na nazwy utworzone od propriów i od apelatywów [Myszka 2006: 55-56]. W 1976 roku dwójka autorów – Dzikowski i Kopertowska opracowali kolejny podział urbonimów. Miał on ukazać z jednej strony tworzywo genetyczne, z drugiej – budowę nazw. Badacze uznali za nadrzędne kryterium semantyczne. Wyróżnili dwie grupy mian: topograficzne i kulturowe, w każdej z grup wydzielili nazwy motywowane (mające uzasadnienie w terenie) i niemotywowane. W obrębie grup znaczeniowych nastąpił podział formalny [Dzikowski, Kopertowska 1976]. W ostatnich latach pojawiają się nowe koncepcje dotyczące porządkowania nazw miejskich, na przykład Rzetelska-Feleszko podjęła próbę przystosowania klasyfikacji strukturalnej nazw miejscowych S. Rosponda do urbonimii [Rzetelska-Feleszko 1998]. Interesującą propozycję podziału opartego na motywacji przedstawiła z kolei Kopertowska [Kopertowska 2001]. Również na analizie motywów nazewniczych oparł swą klasyfikację Kosyl [Kosyl 2001]. Podzielił on nazwy na motywowane realnie i motywowane konwencjonalnie. Wśród nazw konwencjonalnych wyróżnił pięć modeli onimicznych: 1) motywacje o podłożu pamiątkowym, 2) motywacje o podłożu nastrojowo-estetycznym, 3) motywacje o podłożu aksjologicznym, 4) motywacje o podłożu stycznościowo-asocjacyjnym, 5) motywacje przypadkowe. Z kolei nazwy ulic motywowane realnie badacz podzielił na: 1) nazwy przeniesione z innych obiektów na podstawie styczności przestrzennej, 2) nazwy będące od początku nazwami ulic (a wśród nich nazwy motywowane cechami inherentnymi i nazwy motywowane cechami relacyjnymi obiektów) [Myszka 2006: 56].

Spośród przedstawionych klasyfikacji urbonimów zdecydowana większość ma konotacje językoznawcze. Dla badaczy z kręgu nauk społecznych użyteczną propozycją, wydaje

się rozróżnienie zaproponowane przez Huberta Górnowicza [Górnowicz 1964], który wydzielił następujące kategorie nazw: 1) od imion i nazwisk zasłużonych ludzi, 2) od imion świętych, 3) od postaci literackich i fantastycznych, 4) od wydarzeń historycznych, 5) od dat historycznych, 6) od zasłużonych formacji wojskowych i zbiorowych bohaterów wydarzeń historycznych, 7) od nazw zawodów, 8) od rodzajów wojska, 9) od nazw miejscowych, 10) o treści etnicznej i regionalnej, 11) od nazw nabrzeży portowych i nazwy analogiczne, 12) od nazw ptaków, 13) od nazw roślin, 14) topograficzne, 15) kulturalne, 16) o treści okrętowej, morskiej i rybackiej, 17) od kolorów, 18) nastrojowe, 19) o charakterze pamiątkowym, 20) pozostałe nazwy, które nie tworzą żadnych większych klas znaczeniowych i nie mieszczą się w żadnej z dotąd wskazanych [Handke 1970: 51-52]. Klasyfikacją tą po drobnych zmianach posłużyłem się do analizy urbonimów miast województwa podkarpackiego. Zaproponowana klasyfikacja składa się z dwiętnastu kategorii analitycznych nazw miejscowych. Szczegółowe zestawienie znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 3. Klasyfikacja nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego

Kod	Kategoria nazw
1	od imion i nazwisk zasłużonych ludzi
2	od imion świętych
3	od postaci literackich i fantastycznych
4	od wydarzeń historycznych
5	od dat historycznych
6	od zasłużonych formacji wojskowych i zbiorowych bohaterów wydarzeń historycznych
7	od nazw zawodów
8	od rodzajów wojska
9	od nazw miejscowych
10	o treści etnicznej i regionalnej
11	od nazw nabrzeży portowych i nazwy analogiczne oraz o treści okrętowej, morskiej i rybackiej
12	od nazw ptaków
13	od nazw roślin
14	Topograficzne
15	Kulturalne
16	od kolorów
17	Nastrojowe
18	o charakterze pamiątkowym
19	od kamieni szlachetnych, minerałów, skamienielin
20	pozostałe nazwy

Źródło: opracowanie własne.

Analiza zebranego materiału wykazała, że najczęściej występującą kategorią nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego, jest kategoria pochodząca od imion i nazwisk zasłużonych ludzi. Ponad jedna trzecia urbonimów w podkarpackich mia-

stach mieści się właśnie w tej kategorii – 37,7%. W tym zbiorze znalazły się zarówno imiona i nazwiska zasłużonych osób znanych większości Polaków, jak i również osoby, które zasłużyły się dla lokalnych społeczności i przede wszystkim im są znane. Drugą pod względem częstości występowania kategorią okazały się urbonimy pochodzące od nazw miejscowych. Co dziewiąta nazwa miejscowa w podkarpackich miastach znalazła się właśnie w tym zbiorze – 11,2%. Trzecią pod względem częstotliwości występowania okazały się urbonimy wywodzące się od nazw topograficznych. W ogóle nazw było ich 8,5%. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Częstotliwość występowania poszczególnych kategorii nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego

Kategoria nazw	Częstość	Procent
od imion i nazwisk zasłużonych ludzi	2304	37,7
od nazw miejscowych	686	11,2
topograficzne	517	8,5
nastrojowe	473	7,7
od nazw roślin	446	7,3
od nazw zawodów	341	5,6
od zasłużonych formacji wojskowych i zbiorowych bohaterów wydarzeń historycznych	166	2,7
od wydarzeń historycznych	131	2,1
od imion świętych	109	1,8
od dat historycznych	73	1,2
od rodzajów wojska	73	1,2
od nazw nabrzeży portowych i nazwy analogiczne oraz o treści okrętowej, morskiej i rybackiej	68	1,1
od kolorów	68	1,1
od nazw ptaków	51	0,8
o charakterze pamiątkowym	31	0,5
od kamieni szlachetnych, minerałów, skamienielin	30	0,5
od postaci literackich i fantastycznych	20	0,3
o treści etnicznej i regionalnej	16	0,3
pozostałe nazwy	501	8,2
Ogółem	6104	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Zebrany materiał pozwolił również na dokonanie bardziej szczegółowych analiz z uwzględnieniem dwóch zmiennych – wielkości miasta (liczby mieszkańców – stan na 31.12.2014 r.) oraz daty uzyskania praw miejskich. Tabele 5 i 6 prezentują szczegółowe dane dotyczące tych dwóch zagadnień.

Tabela 5. Częstotliwość występowania poszczególnych kategorii nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego w podziale na wielkość miasta

		Wielkość miasta					Ogółem
		powyżej 50 tys.	od 20 do 50 tys.	od 10 do 20 tys.	od 5 do 10 tys.	poniżej 5 tys.	
od imion i nazwisk zasłużonych ludzi	N	787	536	340	381	260	2304
	%	40,9	35,7	38,5	37,6	33,3	37,7
od imion świętych	N	33	21	16	17	22	109
	%	1,7	1,4	1,8	1,7	2,8	1,8
od postaci literackich i fantastycznych	N	10	3	2	3	2	20
	%	0,5	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
od wydarzeń historycznych	N	39	32	19	29	12	131
	%	2,0	2,1	2,2	2,9	1,5	2,1
od dat historycznych	N	10	13	13	19	18	73
	%	0,5	0,9	1,5	1,9	2,3	1,2
od zasłużonych formacji wojskowych i zbiorowych bohaterów wydarzeń historycznych	N	52	43	25	23	23	166
	%	2,7	2,9	2,8	2,3	2,9	2,7
od nazw zawodów	N	106	92	57	46	40	341
	%	5,5	6,1	6,5	4,5	5,1	5,6
od rodzajów wojska	N	20	19	9	14	11	73
	%	1,0	1,3	1,0	1,4	1,4	1,2
od nazw miejscowych	N	159	190	111	107	119	686
	%	8,3	12,6	12,6	10,6	15,2	11,2
o treści etnicznej i regionalnej	N	4	8	1	1	2	16
	%	0,2	0,5	0,1	0,1	0,3	0,3
od nazw nabrzeży portowych i nazwy analogiczne oraz o treści okrętowej, morskiej i rybackiej	N	14	15	12	18	9	68
	%	0,7	1,0	1,4	1,8	1,2	1,1
od nazw ptaków	N	22	18	6	3	2	51
	%	1,1	1,2	0,7	0,3	0,3	0,8
od nazw roślin	N	160	97	71	80	38	446
	%	8,3	6,5	8,0	7,9	4,9	7,3
topograficzne	N	149	127	75	85	81	517
	%	7,7	8,5	8,5	8,4	10,4	8,5
od kolorów	N	15	11	10	15	17	68
	%	0,8	0,7	1,1	1,5	2,2	1,1

nastrojowe	N	130	111	59	96	77	473
	%	6,7	7,4	6,7	9,5	9,9	7,7
o charakterze pamiątkowym	N	10	8	6	3	4	31
	%	0,5	0,5	0,7	0,3	0,5	0,5
od kamieni szlachetnych, minerałów, skamienielin	N	18	4	3	5	0	30
	%	0,9	0,3	0,3	0,5	0,0	0,5
pozostałe nazwy	N	188	154	48	67	44	501
	%	9,8	10,3	5,4	6,6	5,6	8,2
Ogółem	N	1926	1502	883	1012	781	6104
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Wielkość miasta jedynie w kilku przypadkach różnicuje częstotliwość występowania poszczególnych kategorii nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego. Najbardziej wyraźne różnice widać w przypadku nazw pochodzących od imion i nazwisk zasłużonych ludzi. W największych miastach województwa nazwy te stanowią nieco ponad czterdzieści procent wszystkich urbonimów. W miastach najmniejszych, liczących poniżej pięciu tysięcy mieszkańców, wśród ogółu miejskich urbonimów, nazw tych jest jedna trzecia. Wielkość miasta różnicuje również występowanie nazw pochodzących od dat historycznych. W tym przypadku można wskazać zależność, polegającą na tym, że im większe miasto tym odsetek tych nazw jest mniejszy.

Tabela 6. Częstotliwość występowania poszczególnych kategorii nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego w podziale na datę uzyskania praw miejskich

		Prawa miejskie			Ogółem
		XIV – XVII w.	XVIII – XIX w.	XX – XXI w.	
od imion i nazwisk zasłużonych ludzi	N	1935	98	271	2304
	%	39,0	39,5	30,4	37,7
od imion świętych	N	95	4	10	109
	%	1,9	1,6	1,1	1,8
od postaci literackich i fantastycznych	N	20	0	0	20
	%	0,4	0,0	0,0	0,3
od wydarzeń historycznych	N	111	8	12	131
	%	2,2	3,2	1,3	2,1
od dat historycznych	N	51	7	15	73
	%	1,0	2,8	1,7	1,2

od zasłużonych formacji wojskowych i zbiorowych bohaterów wydarzeń historycznych	N	145	9	12	166
	%	2,9	3,6	1,3	2,7
od nazw zawodów	N	273	17	51	341
	%	5,5	6,9	5,7	5,6
od rodzajów wojska	N	58	4	11	73
	%	1,2	1,6	1,2	1,2
od nazw miejscowych	N	530	22	134	686
	%	10,7	8,9	15,0	11,2
o treści etnicznej i regionalnej	N	14	0	2	16
	%	0,3	0,0	0,2	0,3
od nazw nabrzeży portowych i nazwy analogiczne oraz o treści okrętowej, morskiej i rybackiej	N	53	4	11	68
	%	1,1	1,6	1,2	1,1
od nazw ptaków	N	43	0	8	51
	%	0,9	0,0	0,9	0,8
od nazw roślin	N	340	29	77	446
	%	6,8	11,7	8,6	7,3
topograficzne	N	403	19	95	517
	%	8,1	7,7	10,7	8,5
od kolorów	N	47	5	16	68
	%	0,9	2,0	1,8	1,1
nastrojowe	N	361	17	95	473
	%	7,3	6,9	10,7	7,7
o charakterze pamiątkowym	N	22	2	7	31
	%	0,4	0,8	0,8	0,5
od kamieni szlachetnych, minerałów, skamienielin	N	27	0	3	30
	%	0,5	0,0	0,3	0,5
pozostałe nazwy	N	437	3	61	501
	%	8,8	1,2	6,8	8,2
Ogółem	N	4965	248	891	6104
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku wielkości miasta, również jedynie w kilku przypadkach, data uzyskania praw miejskich różnicuje częstotliwość występowania poszczególnych kategorii nazw miejscowych w miastach województwa podkarpackiego. Również i tu najbardziej wyraźne różnice widać w przypadku nazw pochodzących od imion i nazwisk zasłużonych ludzi oraz imion świętych. Im starsze miasto tym nazwy pochodzące od imion i nazwisk zasłużonych ludzi oraz imion świętych występują częściej.

Podsumowanie

Problem badania urbonimów występujących w miastach województwa podkarpackiego nie był do tej pory szczególnie mocno eksploatowany przez socjologów miasta. Była to do tej pory domena głównie historyków i językoznawców. Jest to jednak problematyka, która daje szeroki wachlarz analiz dla badaczy nauk społecznych. Niniejszy artykuł jest próbą ukazania jedynie pewnego fragmentu zainteresowań badań nad nazewnictwem miejskim. W swoich analizach ograniczyłem się jedynie do ukazania ilościowego obrazu występowania urbonimów w miastach województwa podkarpackiego. Niewątpliwie tematyka ta wymaga bardziej kompleksowego spojrzenia na bardzo bogaty materiał analityczny, również pod kątem badań jakościowych. Mam jednak nadzieję, że artykuł będzie przyczynkiem do kolejnych badań i analiz nad tym właśnie problemem.

Streszczenie

Artykuł jest próbą klasyfikacji i analizy nazw ulic, pięćdziesięciu jeden miast województwa podkarpackiego. W wersji teoretycznej odwołuje się głównie do dorobku językoznawców i historyków, którzy w swoich analizach nazewnictwa miejskiego skupiają się przede wszystkim na sporządzaniu wykazów obecnych i dawnych nazw ulic poszczególnych miast i objaśnianiu ich etymologii oraz badaniu procesu kształtowania systemu nazewnictwa miejskiego, funkcjonowanie tegoż systemu (czynniki go kształtujące, jego właściwości, modyfikacje i zaburzenia). Artykuł zawiera również propozycję klasyfikacji nazw miejscowych użytecznej dla badaczy nauk społecznych.

Słowa kluczowe: Nazwa miejscowa, ulica, miasto

Summary

The article is an attempt to classification and analysis of street names, fifty-one cities Podkarpackie Province. In the version of the theory it refers mainly to the achievements of linguists and historians who, in their analysis of naming the city focused primarily on preparing lists of current and former street names of individual towns and explained their etymology and study the process of developing a system of naming the city, the functioning of that system (factors it forming, its characteristics, modifications and disorder). The article contains also a proposal for the classification of local names useful for social science researchers.

Keywords: Local name, street, city

Literatura

1. Buczyński M. (1966) *Nazwy ulic i placów Lublina*, „Onomastica“, XI.
2. Dzikowski W., Kopertowska D. (1976) *Toponimia Kielc: Nazwy części miasta i obiektów fizjograficznych oraz nazwy ulic i placów*, Państw. Wydaw. Naukowe, Warszawa, Kraków.
3. Górniewicz H. (1964) *Toponimia Gdyni*, „Gdańskie Zeszyty Humanistyczne“, VI.
4. Handke K. (1970) *Semantyczne i strukturalne typy nazw ulic Warszawy*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo PAN, Wrocław.
5. Handke K. (1992) *Polskie nazewnictwo miejskie*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy: „Omnitech Press”; Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
6. Kopertowska D. (2001) *Kielce: Historia i współczesność w nazewnictwie*, Wydaw. Akademii Świętokrzyskiej; Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego., Kielce.
7. Kosyl C. (2001) *Modele onimiczne w nazewnictwie ulic*, [w:] Cieślíkowa A. i Czopek-Kopciuch B. (red.) *Toponimia i oronimia*, Kraków, Wydaw. Naukowe DWN,
8. Myszka A. (2006) *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego; Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
9. Myszka A. (2012) *Ewolucja motywacji współczesnych nazw ulic województwa podkarpackiego*, [w:] Ološtiak M. (red.) *Jednotlivé a všeobecné v onomastike*, Prešov, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
10. Rzetelska-Feleszko E. (red.) (1998) *Polskie nazwy własne: Encyklopedia*, Wydawn. Instytutu Języka Polskiego PAN, Kraków.